

ongoorloofd acht, dat daárover geen vraag heeft gesteld.

En daarbij zou dan om den hoek komen kijken een opvatting, die, helaas, ver van ongewoon is, maar die we toch geen ruimte moeten geven.

De meening n.l. alsof er tweeërlei wet is: één voor de dominees — een strengere — en één, die wat soepeler is, voor de gemeentelieden.

Nu ontken ik natuurlijk niet, dat er dingen zijn, die, met het oog op de eere van het ambt, in een gewoon gemeentelid gemakkelijker worden gedragen dan in een Dienaar des Woords, maar we moeten waken tegen het Roomsche inkruipen, dat er tweeërlei zedewet zou zijn.

Wat in strijd is met den geopenbaarden wil Gods, wat zonde is voor een ambtsdrager, is het óók voor een geloovige buiten het ambt, en omgekeerd. — Van een tweeërlei wet en een tweeërlei heiligheid weet de Heilige Schrift niets.

Mijn tweede opmerking geldt de overweging die volgt op de tweede vraag.

Deze, dat auto-rijden toch hetzelfde blijft, of men naar de kerk gaat of familie gaat bezoeken.

Als ik dit generaliseer, kom ik tot de stelling, dat: bij de zedelijke beoordeeling van eenig doen of van enige gedraging het doel in geenerlei opzicht in aanmerking komt, doch alleen de daad zelve. Maar daarmee wordt dan kortweg vonnis gestreken over allerlei Zondagsarbeid — denk aan dien van onze kosters — die nu eenmaal voor den kerkdienst, en derhalve voor de heiliging van des Heeren dag, onmisbaar is, en die de Heere dan ook, zelfs onder de wettische bedeeeling des Ouden Testaments, niet maar vrijliet, doch zelfs uitdrukkelijk voorschreef.

Ik zeg dit in het minst niet, om vrager een vlieg af te vangen, maar omdat er een waarschuwing in ligt, in de toepassing van de wet Gods op het praktische leven toch met voorzichtigheid en nauwkeurigheid te werk te gaan.

En dan ook, omdat ik me zoo den weg gebaand heb voor de beantwoording der vragen.

Want, als bij de vraag, of deze of die arbeid op den Dag des Heeren geoorloofd is, óók en vooral beslist het dóél, met name het verband van dien arbeid met de heiliging van 's Heeren dag — dan is daarmee de eerste vraag althans reeds beantwoord. Dan is niet in te zien, waarom een Dienaar zich niet op Zondag per eigen auto zou mogen begeven naar de kerk waar hij preeken moet. Althans — en in andere gevallen zal hij er wel niet aan denken — als de afstand naar het kerkgebouw groot genoeg is, om de autorit tot een krachtsbesparing voor den dienst te maken.

En volkomen hetzelfde geldt voor het gebruiken van eigen auto voor den kerkgang. Want ook daarbij komt de auto — en zij zou, als zij er weet van hebben kon, er zich niet over hoeven te beklagen — in dienst van de heiliging van 's Heeren dag.

Alleen als verregaande gemakzucht of ijdelheid — want ook die kan er een rol in spelen — de auto uit de garage deden halen voor een eindje dat men,

zonder zich te vermoeien, wandelen kon, zou hier wat te laken vallen.

Wat een auto-ritje voor familiebezoek betreft, daárbij kan de auto, dunkt me, buiten beschouwing blijven, althans voorzover zij van anderen geen Zondagsarbeid eischt of niet van anderer arbeid — ik denk b.v. aan tolleren — gebruik maakt. Zelf arbeid scheppen, doet zij, als de eigenaar zelf chauffeur, zeker niet.

Alleen komt het me voor, dat men, om de Zondagsrust ook op onze openbare wegen te bevorderen, en niet onder den schijn te komen van, als duizenden pleziermakers, voor zijn genoegen uit rijden te gaan, voor dit doel op Zondag den motor liever niet aanzet. Rom. 14, over het geven van ergernis, heeft ook hier wat te zeggen.

Tenslotte: wie een auto bezit, zal in den regel wel op andere dagen gelegenheid voor familiebezoek kunnen vinden.

Hij doe het dan, Dergelijke bezoeken, vooral over een afstand die een auto-rit rechtvaardigen, zijn toch over 't geheel niet erg bevorderlijk aan de heiliging van 's Heeren dag.

V.

F.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Organisatie van den Arbeid.

(Taylor-stelsel).

IV.

IV. Ik kom tot het derde punt, de voor- en nadelen van den arbeid onder het stelsel. Ik wil slechts enkele dingen noemen.

a. Door de geregelde inspectie van de machine-riën en gereedschappen worden stoornissen in het bedrijf voorkomen; hierdoor bereikt men een hooger graad van bedrijfszekerheid, waardoor ook de rentabiliteit van het bedrijf wordt bevorderd. De meerdere winsten, door de getayloriseerde bedrijven behaald, zijn heusch niet uitsluitend verkregen doordat de arbeiders niet ten volle het bezuinigde loon ontvingen.

b. Veel is gesproken en ook geklaagd over de afstomping van den arbeider door de ver doorgevoerde verdeling van den arbeid en de daardoor verhoogde eentonigheid daarvan, waardoor het geestdoodende karakter van menigen arbeid is vergerd. Nu is niet te ontkennen, dat inderdaad de tegenwoordige arbeid in de fabrieken iets heel anders is dan de arbeid in de oude gildetijden. Doch wat geeft het hierover te weklagen? We kunnen niet terug naar dien tijd. De splitsing in de werkzaamheden is principieel ingezet lang voordat Taylor leefde en had reeds in den tijd van Adam Smith een vrij ernstig karakter aangenomen. Bovendien: dikwijls is naar mijn mening de klacht over de grootere eentonigheid een fictie. Wanneer

men bijv. op het metselvak let en ziet, dat de metselaar alleen maar metselen en niet eens meer stucadooren kan, zoodat er van het afwerken van wat men zou kunnen noemen zijn product, geen sprake meer is, dan begrijp ik niet, dat de eentonigheid van den arbeid vergroot wordt, alleen maar doordat men voorkomt, dat de man zich onnoodig bukt of onnoodig uitrekt, of onnoodig klop-geluiden maakt. Ik zie hier alleen, dat de vermoeienis, die de arbeid medebrengt, verminderd wordt. Zoo is er in menig geval te wijzen op winst voor de werklieden. Het Taylor-systeem wil juist, dat de arbeiders minder vermoeid zullen zijn dan voorheen. Het wil, ook in het belang van het bedrijf, den arbeider sparen, het prikkelt bovendien de arbeiders tot geestelijke samenwerking met de werkgevers door de promotie-kansen, geboden bij aanwijzingen, die kunnen leiden tot verbetering. Taylor maakt juist dat de menschen zich met zulke dingen bezig kunnen houden.

c. Door de specialisatie verkrijgt de arbeider hetzelfde voordeel, als de volwassene heeft boven het kind, zooals ieder dit kan opmerken bijv. bij het outwarren van een knoop. Voor een kind is dat een zeer moeilijke bezigheid, die een groote geestelijke inspanning vordert, de volwassene doorziet het geval en bereikt de ontknooping zonder eenige inspanning. Zoo maakt dan ook de verdeling van den arbeid de arbeiders tot meesters over hun werk. Zij, die werkelijk geestelijk zich kunnen inspannen, krijgen daartoe hierdoor de gelegenheid.

De specialisatie van den arbeider behoeft dus nog niet met zich mede te brengen diens geestelijke afstomping. Die specialisatie wordt trouwens overal toegepast, ook onder de intellectuelen. Daár geschiedt het eveneens, omdat men gevoeld heeft, dat de arbeid van een specialist meer waarde heeft dan van een niet-gespecialiseerde.

d. Het aanpassings-vermogen zal niet voor elken arbeider direct gunstig uitvallen, er zullen er zijn, die eenvoudig niet mee kunnen in de afdeeling, waarin zij tot nu toe stonden. In dit geval is het Taylor-stelsel dus het middel om te constateeren, dat zoo iemand een voor hem ongeschikt werk verricht. Voor zulk een moet gezocht worden naar werk, waarin hij wel mee kan.

e. Men heeft geklaagd over den dwang, uitgeoefend door de voorgeschreven uniforme bewegingen die de arbeider moet verrichten, wil hij de voorgeschreven taak en daarmee het hooge loon bereiken. Als ik me niet vergis, is hier een soortgelijk geval onlangs aangewezen door een predikant, toen hij handelde over de grieven die velen meenden te hebben tegen de taal der kerk. Hij wees er op, dat een groot deel van deze grieven dragers er niet tegen op ziet, de onmogelijkste termen van het sportjargon te leeren. Men ziet immers ook, hoe in de training, die de echte sport vereischt en die menige arbeider zich vrijwillig oplegt, geen andere bewegingen dan de voorgeschrevene mogen worden verricht. Ook hier zien we dus weer, dat voor het spel dikwijls grootere opoffe-

POPULAIR-WETEN- SCHADDELUKE SCHETSEN

Het Chillasme en het Oude Testament.

XXIV.

Obadja: zijn tijd.

Na Jeremia behandelen we Obadja.

Het is noodzakelijk daarvan eenigszins breder rekenschap te geven.

Sommigen toch — en daaronder behoort Prof. Ridderbos (Het Godswoord der Profeten I, bldz. 74) — stellen dezen profet in veel vroeger tijd, namelijk onder koning Joram van Juda, ongeveer 850 voor Chr. Maar gelijk ik reeds vroeger gezegd heb (Schets no. III) acht ik dit beslist onjuist. Het is thans de plaats mijn oordeel te motiveeren.

Omtrent den tijd, waarin 't optreden van Obadja valt, bezitten we geen enkel rechtstreeksch gegeven. We moeten dus uit den inhoud zijner profetie daaromtrent iets trachten op te maken. En daarvoor is dan van bijzonder belang, dat Obadja aan de Edomieten een vernietigend oordeel Gods aankondigt om de boosaardige houding die zij tegenover het broedervolk Juda hebben aangenomen in een tijd, toen dat broedervolk zeer zwaar van een buitenlandschen vijand te lijden had. Hun wordt daarbij ten laste gelegd, dat zij de ramp waardoor Juda werd getroffen met innig leedvermaak hebben aanschouwd, ja dat zij de vijanden hebben geholpen en zelfs op de wegscheiding hebben gestaan om de vluchtelingen te doden of aan den vijand over te leveren (vs 10—14). Het is ons bekend dat de Edomieten op een dergelijke wijze zijn opgetreden bij de inneming en verwoesting van Jeruzalem door de Chaldeëen in het jaar 586 voor Chr. (Ezech. 25:12—14; 35:5, 10—15; 36:5; Klaagl. 4:21; Ps. 137:7). En het ligt dus geheel voor de hand de profetie van Obadja daarvan te verstaan. Te meer, daar het wel waar is dat Jeruzalem ook vroeger al wel eens meer door een uitheemschen vijand was ingenomen (door "den

Egyptischen koning Sisak, onder Rehabeam, 1 Kon. 14:25, 26; door de Philistijnen en Petreische Arabieren, onder Joram, 2 Kron. 21:16, 17), maar bij die gelegenheden niets van een vijandig optreden der Edomieten wordt vermeld.

Het is duidelijk dat men wel zeer sterke en beslissende argumenten zou moeten hebben om aan een andere gebeurtenis dan die van het jaar 586 voor Chr. te denken.

Nu worden daarvoor zeer zeker argumenten aangevoerd, en wel bepaaldelijk om te betoogen, dat de inneming van Jeruzalem, waarop Obadja doelt, zou wezen die onder Joram. Dat daarbij van een vijandig optreden der Edomieten niets wordt vermeld, bewijst nog niet, zoo zegt men, dat het niet alzo heeft plaats gehad. Dit laatste is inderdaad waar, maar heeft als argument niet de minste waarde: indien iemand niet als dief bekend staat, bewijst dat nog niet dat hij niet gestolen heeft; maar, zoolang het bewijs niet geleverd is dat hij gestolen heeft, is het onoorloofd hem voor een dief te houden.

Welke zijn dan de argumenten die ten gunste van de inneming van Jeruzalem onder Joram en dus van een veel vroegere dateering van Obadja worden te berde gebracht? Men vindt ze bij Prof. Ridderbos, Korte Verklaring van De kleine profeten, II, bldz. 10.

Het eerste argument wordt ontleend aan de volgorde waarin de kleine profeten in onzen Bijbel staan. Wel wordt toegegeven dat deze volgorde niet streng chronologisch is, maar ze wordt toch ook niet van alle chronologische beteekenis onbloeit geacht. Met name wordt er op gewezen dat de profeten, van wie vaststaat dat ze na de ballingschap profeteerden, ook de laatste plaats in de rij hebben verkregen. Aan dit argument kan evenwel al heel weinig waarde worden gehecht. Dit is reeds hiervan duidelijk dat degenen die er zich op beroepen zelf moeten beginnen met de erkenning dat de volgorde der kleine profeten niet streng chronologisch is. En men ziet dit nog helderder in, wanneer men in aanmerking neemt, dat Obadja bij hun opvatting in ieder geval een eeuw vóór Amos en ruim een eeuw vóór Hosea is opgetreden,

hoewel hij in de rij der Bijbelboeken na hen volgt; terwijl hij bij onze opvatting ongeveer anderhalve eeuw is opgetreden na Micha en zeker niet meer dan drie-kwart eeuw na Nahum, die beide na hem volgen. Het is toch waarlijk niet in te zien, waarom er meer waarde zou te hechten zijn aan de bestaande plaatsing ten voordeele van eene dateering, waarbij tusschen no. 1 en no. 4 ongeveer 125 jaren liggen en tusschen no. 3 en no. 4 een 100 jaren, dan van eene die het verschil tusschen no. 4 en no. 6 brengt op 150 en tusschen no. 4 en no. 7 op hoogstens 75 jaren.

Het tweede argument zoekt men in de overeenkomst tusschen de eerste zes verzen van Obadja en een profetie welke Jeremia tegen Edom heeft uitgesproken, te vinden in Jer. 49:7—22. Men meent namelijk te kunnen bewijzen dat Jeremia van de profetie van Obadja heeft gebruik gemaakt, zoodat dus Obadja ouder moet zijn. De gronden, die men daarvoor aanvoert zijn de volgende: 1o. Jeremia sluit zich ook elders meermalen bij uitspraken van oudere profeten aan, vooral in zijn voorzeggingen tegen vreemde volken. 2o. Wat beide gemeen hebben, vormt bij Obadja een samenhangende passage, terwijl het bij Jeremia veel meer verspreid staat. 3o. De passage bij Obadja maakt meer den indruk van oorspronkelijkheid; wat in vs 5 gezegd wordt over dieven en druivenlezers komt op uit het tekstverband waar sprake is van vijanden die Edom berooven, maar een dergelijk aanknooppingspunt is bij Jeremia niet te vinden. Hiertegen moet worden opgemerkt, dat algemeene redeneeringen als hier boven onder 1o. en 2o. genoemd worden, voor de beslissing omtrent de prioriteit volstrekt waardeloos zijn. Of Jeremia in andere gevallen zich aansluit bij profetieën van andere profeten, zegt heelemaal niets voor de concrete vraag of Obadja ouder is dan Jeremia; want daardoor wordt heelemaal niet uitgesloten dat weer een jonger profet op zijn beurt zich heeft aangesloten bij Jeremia. En wat het samenhangend karakter der passage bij Obadja betreft, het is natuurlijk evengoed denkbaar, dat Obadja eenige verspreide plaatsen van Jeremia tot één geheel heeft samengevoegd, iets wat bij gebruik-

ringen was het brood.

V. Thar worden te leen geschiedt honderden voorstanders: in fa.

Men verjuut noodlijk in prasmogelijk te wenderen

D. I. I. den naam van „wet heeft Tay na hem z functional ondersche spreken w laatste ja schappelij recht.

II. Er is evenbedoe toehet. de psychos moet worproeven i tegenzegge wat in d psychotee twijfeld e is ondoen zins oriën enkele uit en het n

III. Van dat zij twe „a. het „skilled la waarin h man is”

„b. het leerlingen te kunne sch